

Nastavna jedinica:

Krivulja mjesta korjena

Prof.dr.sc. Zoran Vukić

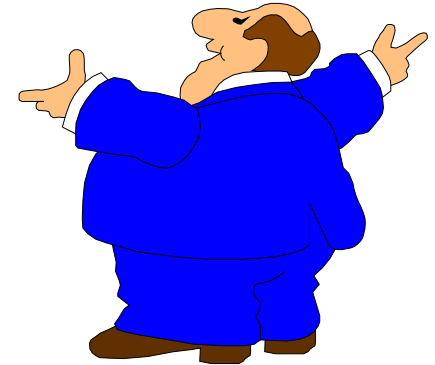
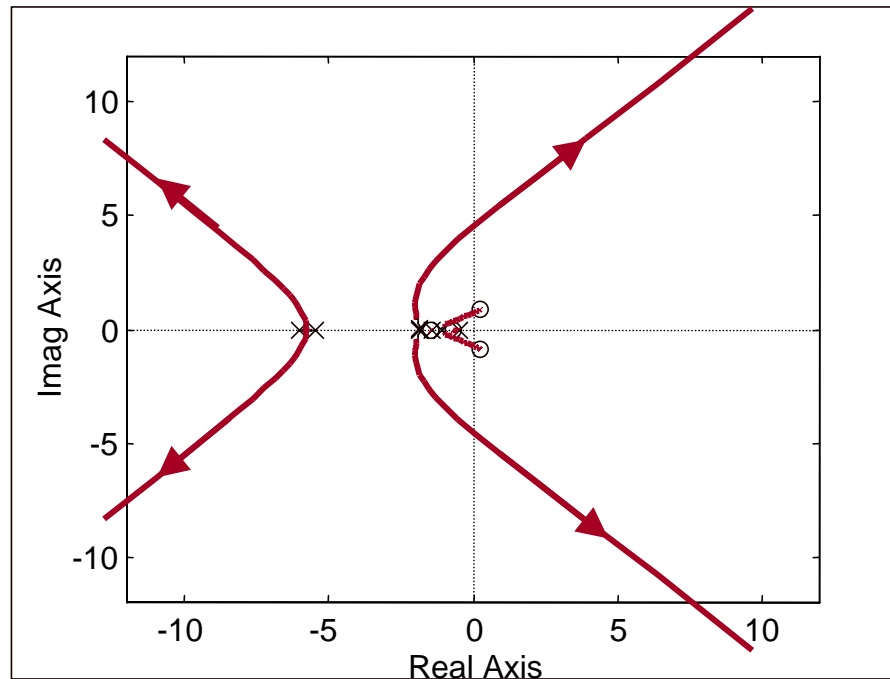
E-mail: zoran.vukic@fer.hr

Krivulja mjesta korjena

The Root-locus Method

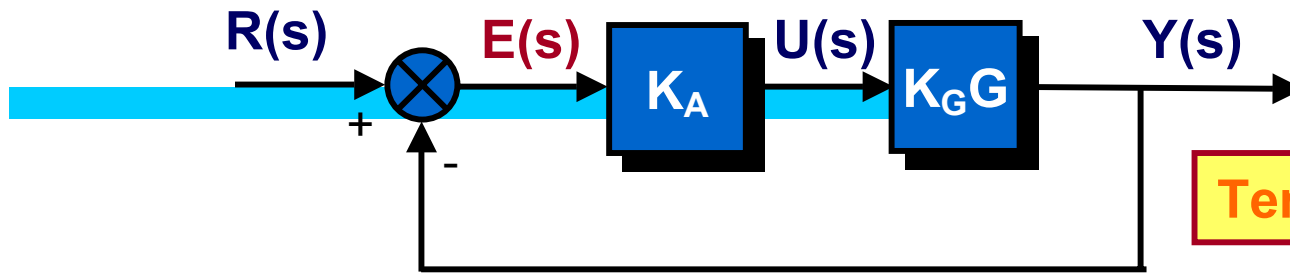
R. Evans (1948): Graphical Analysis of Control Systems.
Trans. AIEEE, Vol.67, pp.547-551.

- Naučiti pravila za crtanje KMK
- Uporaba KMK
- Kompenzacija s faznim prethođenjem
(Lead compensation)
- Kompenzacija s faznim zaostajanjem
(Lag compensation)

Krivulja mjesta korjena - KMK

Temeljna struktura SAU

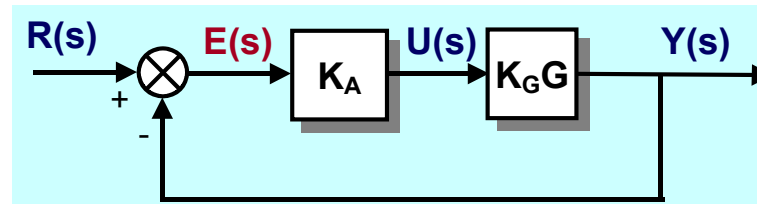
Funkcija prijenosa zatvorenog kruga

$$\frac{Y(s)}{R(s)} = \frac{K_A K_G G(s)}{1 + K_A K_G G(s)}$$

Karakteristična jednačba

$$1 + K_A K_G G(s) = 0$$

KMK je mjesto položaja polova zatvorenog kruga kada se mijenja jedan od parametara karakt. jedn. zatv. kruga

KMK parametar

$$K \equiv K_A K_G$$

$$G(s) = \frac{B(s)}{A(s)} = \frac{s^m + b_{m-1}s^{m-1} + \dots + b_0}{s^n + a_{n-1}s^{n-1} + \dots + a_0} = \frac{\prod_{i=1}^m (s - z_i)}{\prod_{i=1}^n (s - p_i)}$$

$$G_{cl}(s) = \frac{KG(s)}{1 + KG(s)} = \frac{K \frac{B(s)}{A(s)}}{1 + K \frac{B(s)}{A(s)}} = K \frac{B(s)}{A(s) + KB(s)}$$

Nule: $B(s) = 0$
Polovi: $A(s) + KB(s) = 0$

A(s) i B(s) su monički polinomi

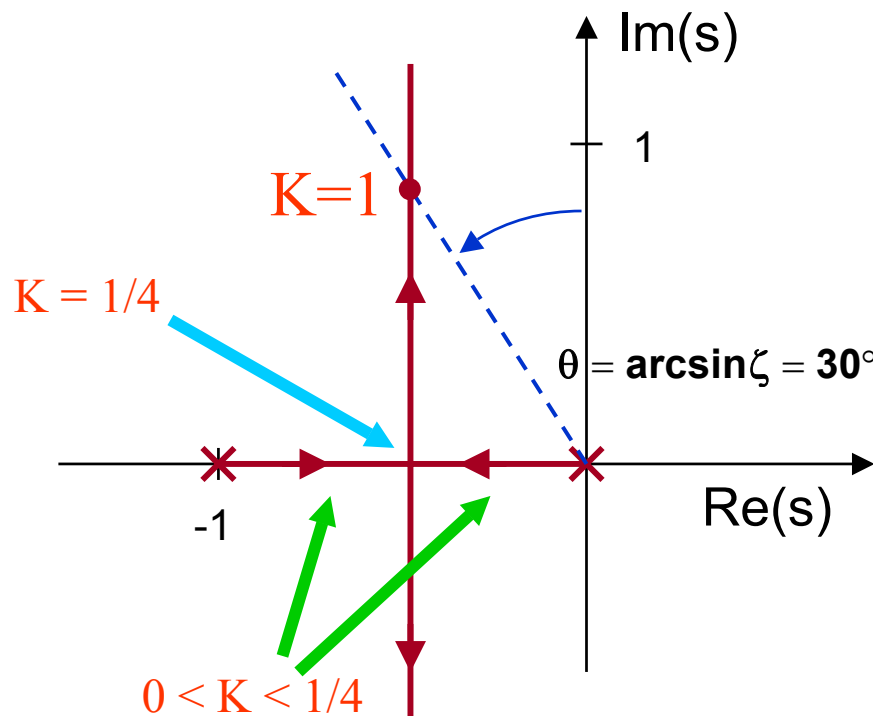
Primjer: DC – motor
mijenja se pojačanje

$$\frac{\theta_m(s)}{v_a(s)} = K_G G(s) = \frac{1}{s(s+1)}$$

KMK uz promjenjiv K:

$$s^2 + s + K = 0$$

Karakt. jedn.
zatr. kruga

$$s_{(1,2)cl} = -\frac{1}{2} \pm \frac{\sqrt{1-4K}}{2}$$

$$K = 1$$

$$\zeta = \frac{1}{2}$$

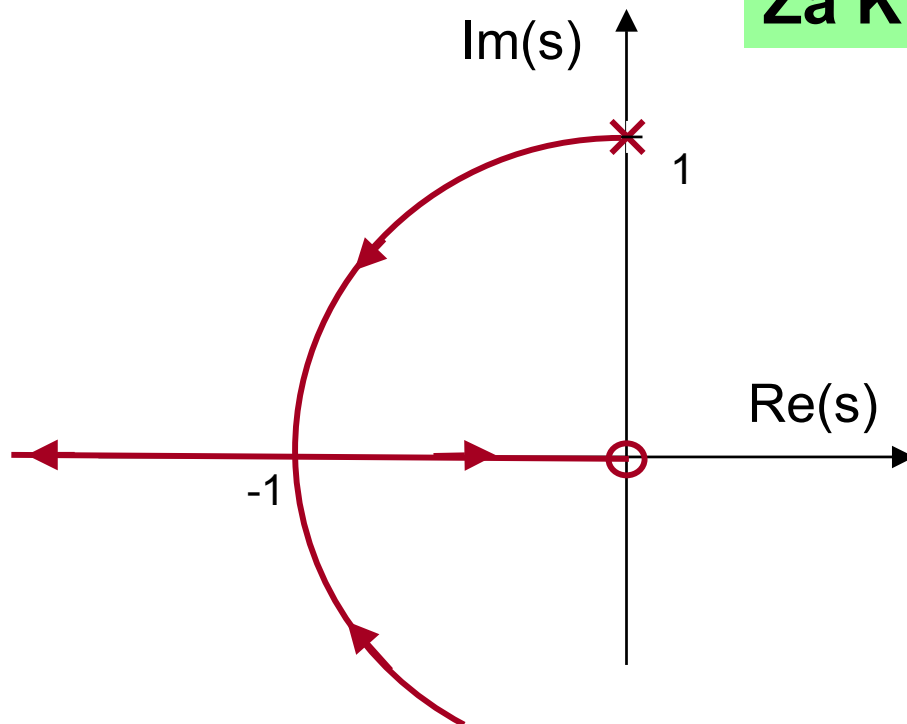
Primjer: Moguće je mijenjati i neki drugi parametar procesa na pr. c

$$G(s) = \frac{1}{s(s+c)}$$

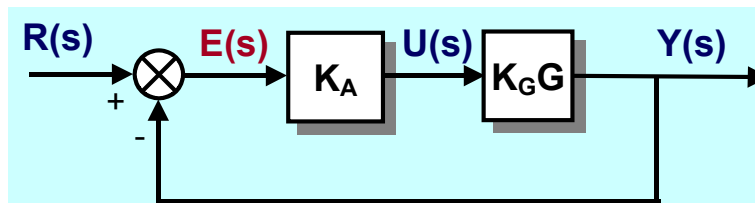
Za $K = 1$ Karakteristična jednačina

$$s^2 + cs + 1 = 0$$

$$s_{(1,2)cl} = -\frac{c}{2} \pm \frac{\sqrt{c^2 - 4}}{2}$$

KMK

$$1 + K \frac{B(s)}{A(s)} = 0$$

KMK oblik

$$1 + KG(s) = 0$$

Polovi zatvorenog kruga: $A(s) + KB(s) = 0$

Za $K = 0$ polovi otvorenog kruga: $A(s) = 0$

KMK polazi ($K = 0$) s polova otvorenog kruga
KMK završava ($K = \infty$) u nulama otvorenog kruga
ili u ∞ !!

KMK je uvijek simetrična u odnosu na realnu os !!

KMK se dobije zadovoljenjem dvaju uvjeta:

1. uvjet kuteva

2. uvjet amplituda

relacije dane sa $1 + KG(s) = 0$, odnosno:

$$K \frac{\prod_{i=1}^m (s - z_i)}{\prod_{i=1}^n (s - p_i)} = -1 \Rightarrow G(s) = \frac{\prod_{i=1}^m (s - z_i)}{\prod_{i=1}^n (s - p_i)} = -\frac{1}{K}$$

Pozicija polova duž KMK dobiti će se zadovoljenjem oba uvjeta.

Uvjet modula:

$$K \frac{\prod_{i=1}^m |(s - z_i)|}{\prod_{i=1}^n |(s - p_i)|} = 1 \Rightarrow \frac{\prod_{i=1}^m |(s - z_i)|}{\prod_{i=1}^n |(s - p_i)|} = \frac{1}{K}$$

Uvjet kuteva:

$$\sum_{i=1}^m \arg(s - z_i) - \sum_{i=1}^n \arg(s - p_i) = -180^\circ + 360^\circ \nu$$

Uvjet modula može se zadovoljiti za svaki iznos od s_0 u s -ravnini prikladnim izborom pojačanja K .

Zbog toga je uvjet kuteva bitan za traženje da li neka točka s_0 pripada KMK.

Svaka KMK ima ukupno n grana koje započinju na polovima otvorenog kruga !!

Za velika pojačanja će se KMK približavati nulama otvorenog kruga ili ići u ∞

$$K \frac{\prod_{i=1}^m |(s - z_i)|}{\prod_{i=1}^n |(s - p_i)|} = 1 \Rightarrow \frac{\prod_{i=1}^m |(s - z_i)|}{\prod_{i=1}^n |(s - p_i)|} = \frac{1}{K}$$

Za $K = \infty$ će biti $1/K = 0$ što je moguće jedino ako $s = z_i$.
Preostalih $n-m$ grana KMK će završiti u ∞

Upute za crtanje KMK

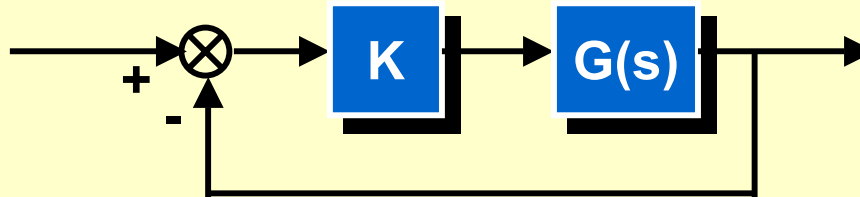
1. KMK

korjeni od $1 + KG(s) = 0$

$K > 0$ mijenja se od 0 do ∞

Polovi zatvorenog kruga

Upute za crtanje KMK

KMK

$$G(s) = -\frac{1}{K}$$

2. KMK s sa fazom $G(s) = -180^\circ$

$$\arg(G) = \text{Faza } G(s) = -180^\circ + 360^\circ \nu$$

ν cijeli broj

Pozitivni K ili -180° mjesto korjena

Negativni K ili 0° mjesto korjena

Primjer za fazni uvjet

$$G(s) = \frac{s + 1}{s \left[(s + 2)^2 + 4 \right] (s + 5)}$$

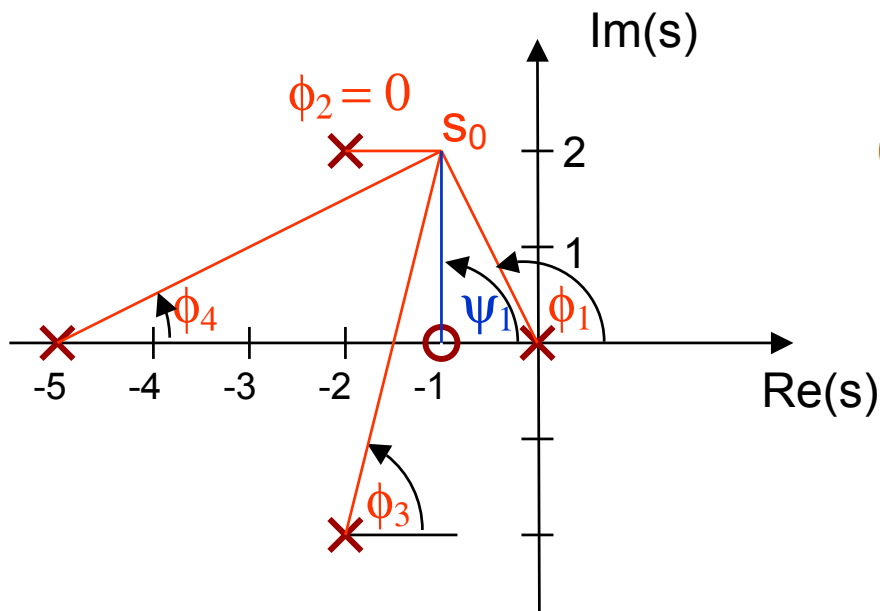
Crtanje KMK obavlja se postupkom pokušaja i pogreške.

Da li je točka s_0 na KMK?

$$\arg [G(s_0)] = \psi_1 - \phi_1 - \phi_2 - \phi_3 - \phi_4 = -129^\circ \neq -180^\circ$$

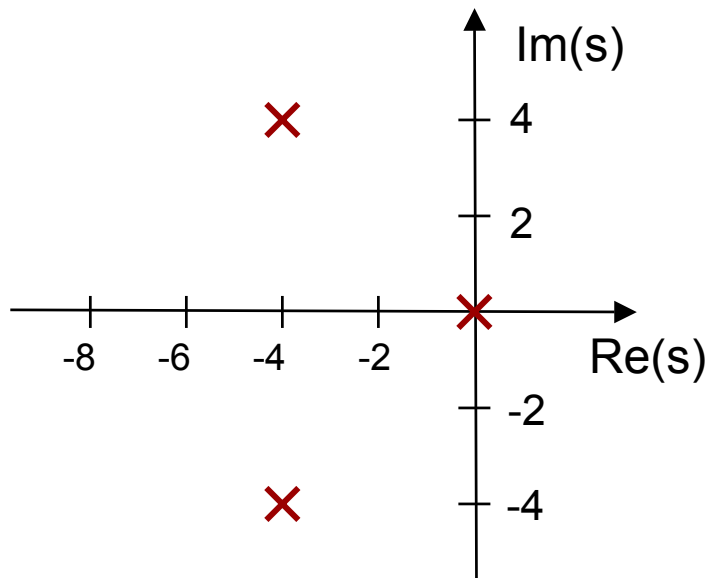
s_0 nije na KMK !

7 koraka za crtanje KMK

Primjer:

$$G(s) = \frac{1}{s[(s+4)^2 + 16]}$$

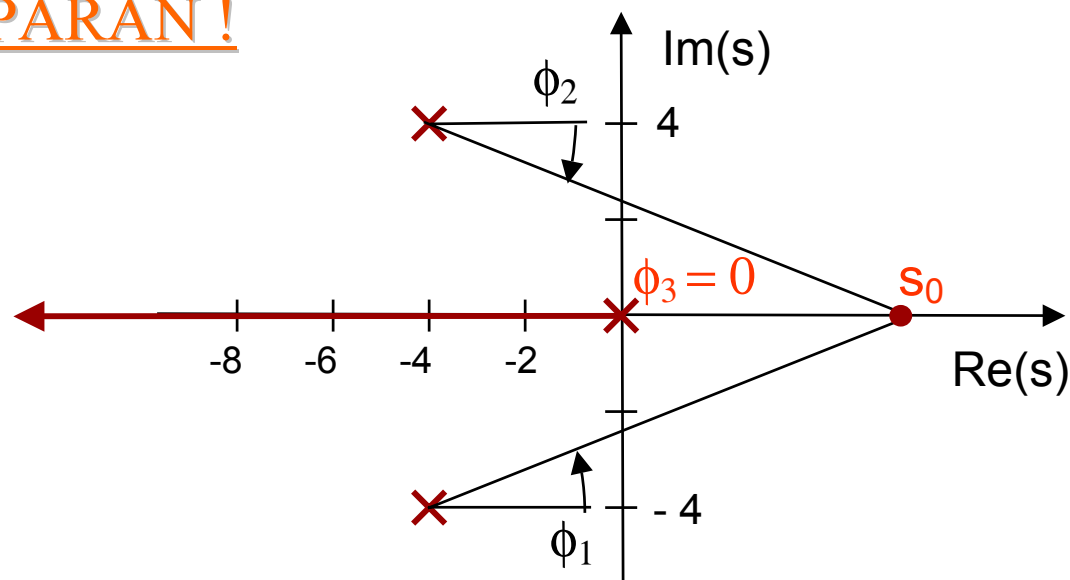
1. korak
Označi polove x nule 0 od $G(s)$

2. korak

Dio KMK na realnoj osi

7 koraka

KMK na određenom sektoru realne osi (za $K > 0$) postoji akko je ukupan broj realnih polova i nula $G_0(s)$ na desno od sektora NEPARAN !

u s_0 : $\phi_1 = -\phi_2$

$\phi_3 = 180^\circ$

3. korak

Asimptote za velike K

7 koraka

Grane koje teže ∞ težiti će ∞ duž pravaca – asimptota. Asimptote formiraju kut s pozitivnom realnom osi.

$$G(s) = -\frac{1}{K}$$

$$K \rightarrow \infty \Rightarrow G(s) \rightarrow 0$$

nule

$$1 + K \frac{s^m + b_{m-1}s^{m-1} + \dots + b_0}{s^n + a_{n-1}s^{n-1} + \dots + a_1 + a_0} = 0$$

$$n > m \Rightarrow G(s) \rightarrow 0 \text{ za } s \rightarrow \infty$$

$$1 + K \frac{s^m + b_{m-1}s^{m-1} + \dots + b_0}{s^n + a_{n-1}s^{n-1} + \dots + a_1 + a_0} = 0$$

$$z\alpha \quad s \rightarrow \infty$$

$$1 + K \frac{1}{(s - \alpha)^{n-m}} = 0$$

$$\alpha = \mathbf{Re} \mathbf{j}^\phi \quad \longrightarrow \quad (n - m) \phi_\nu = -180^\circ + 360^\circ \nu$$

$$\phi_\nu = \frac{180^\circ + 360^\circ (\nu - 1)}{(n - m)} \quad \nu = 1, 2, \dots, n - m$$

$$s^n + a_{n-1}s^{n-1} + \dots + a_0 = (s - p_1)(s - p_2) \cdots (s - p_n)$$

$$a_{n-1} = -p_1 - p_2 - \dots - p_n = -\sum p_i$$

također: $b_{m-1} = -\sum z_i$

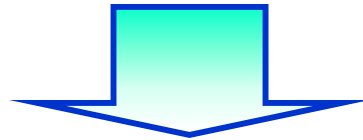
$$s^n + a_{n-1}s^{n-1} + \dots + a_0 + K(s^m + b_{m-1}s^{m-1} + \dots + b_0) = 0$$

za $m < n - 1$

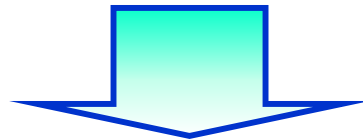
Polovi zatvorenog kruga S_{icl}

$$-\sum s_{icl} = -\sum p_i$$

Za velike K:

m korjena $\longrightarrow$ teži nulaman-m korjena $\longrightarrow \alpha_{CG}$ po asimptotama u ∞

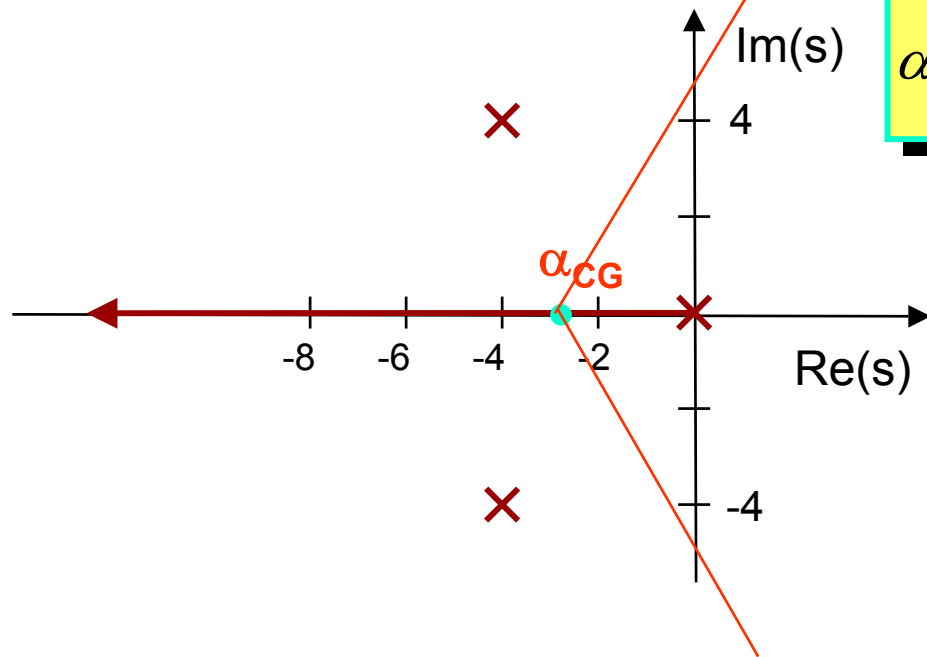
$$\sum s_{icl} = (n - m) \alpha_{CG} + \sum z_i = \sum p_i$$

Centar gravitacije asimptota na negativnoj realnoj osi:

$$\alpha_{CG} = \frac{\sum p_i - \sum z_i}{n - m} = \frac{b_{m-1} - a_{n-1}}{n - m}$$

$$G(s) = \frac{1}{s[(s+4)^2 + 16]} = \frac{1}{s^3 + 8s^2 + 32s}$$

$$\alpha_{CG} = \frac{\sum p_i - \sum z_i}{n - m} = \frac{b_{m-1} - a_{n-1}}{3 - 0} = \frac{-8}{3}$$

$$\alpha_{CG} = -\frac{8}{3} = -2\frac{2}{3}$$

$$\phi_\nu = \frac{180^\circ + 360^\circ(\nu - 1)}{(n - m)} \quad \nu = 1, 2, 3$$

$$\phi_1 = 60^\circ$$

$$\phi_2 = 180^\circ$$

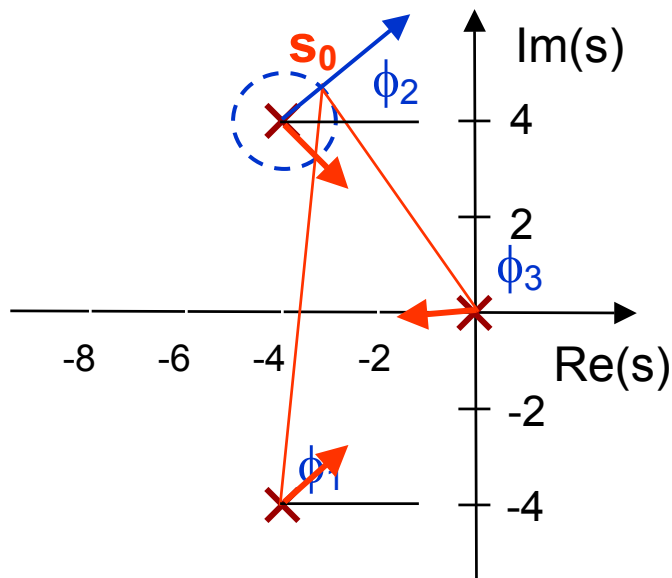
$$\phi_3 = 300^\circ$$

4. korak

Kutevi odlaska i dolaska

s_0 blizu pola

Odlazak

Uvjet kuta:

$$\sum_{i=1}^m \arg(s - z_i) - \sum_{i=1}^n \arg(s - p_i) = -180^\circ + 360^\circ \nu$$

$$-90^\circ - \phi_2 - 135^\circ = -180^\circ + 360^\circ \nu$$

Potreban je kut:

$$\phi_2 = -45^\circ$$

Uvjet kuta za višestruke polove:

Odlazak

$$q\phi_{dep} = \sum \psi_i - \sum \phi_i - 180^\circ - 360^\circ \nu$$

↑
pol q puta

↑
nule

↑
polovi

Dolazak

$$q\psi_{arr} = \sum \phi_i - \sum \psi_i + 180^\circ + 360^\circ \nu$$

↑
nula q puta

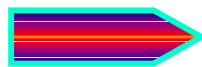
↑
polovi

↑
nule

5. korak

Točka presjeka imaginarne osi

$$G(s) = \frac{1}{s[(s+4)^2 + 16]}$$

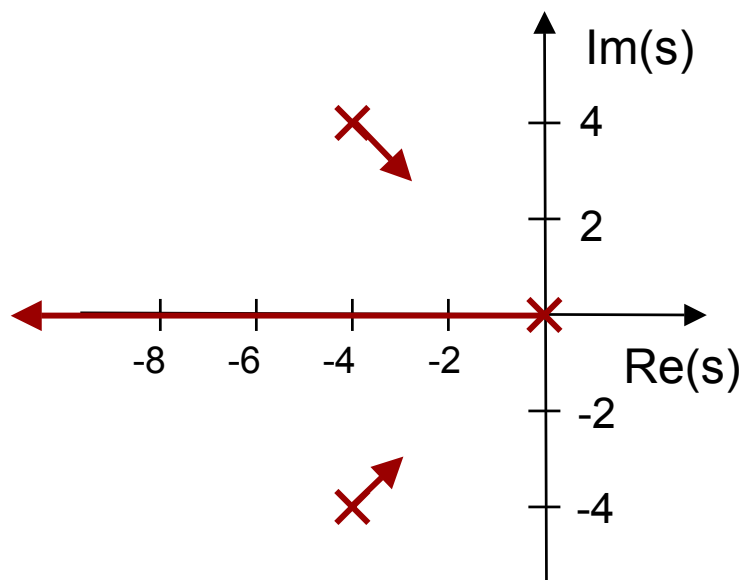

Karakteristična jednažba

$$s[(s+4)^2 + 16] + K = 0$$

Routhova tablica:

s^3 :	1	32
s^2 :	8	K
s^1 :	$\frac{256 - K}{8}$	
s^0 :	K	

$$0 < K < 256$$

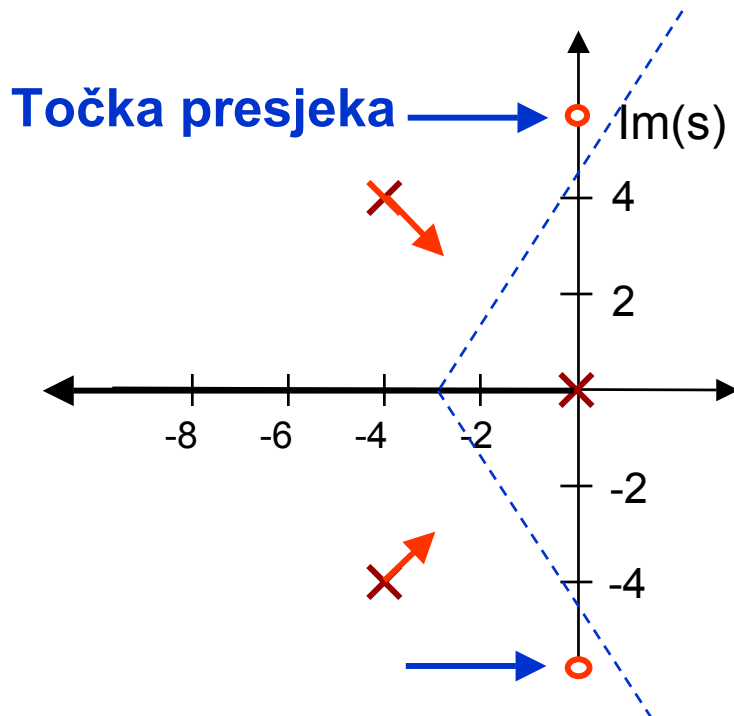

Karakteristična jednačina $s^3 + 8s^2 + 32s + K = 0$

za $K = 256$ $\longrightarrow$ točka presjeka $\longrightarrow$ $s = j\omega_0$

$$(j\omega_0)^3 + 8(j\omega_0)^2 + 32(j\omega_0) + 256 = 0$$

Realni dio:

$$-8\omega_0^2 + 256 = 0$$

Imaginarni dio:

$$-\omega_0^3 + 32\omega_0 = 0$$

$$\omega_0 = \pm\sqrt{32} = \pm 5.66$$